

ייפוי כוח מתמשך: לקבוע את העתיד שלנו בעצמנו

משה כדריה, עורך דין ונוטריון

מוסמך לעריכת ייפוי כוח מתמשך

ייפוי כוח מתמשך: קבעו את עתידכם בעצמכם במקרה של אובדן צלילות דעת

ייפוי כוח מתמשך מאפשר לכל אדם, בזמן שהוא עדיין צלול בדעתו וכשיר לקבל החלטות, לקבוע כיצד יתנהלו חייו, במקרה שיאבד את צלילות דעתו. ובמילים אחרות: מאפשר לכל אדם לתכנן את עתידו ולקחת שליטה על היום שבו לא תהיה לו שליטה על גופו ורצונותיו, ויתקשה לבצע פעולות עקב מגבלות פיזיות ונפשיות. בניגוד לייפוי כוח רגיל, המאבד מתוקפו בעת שמייפה הכוח מאבד מכשירותו המשפטית, ייפוי כוח מתמשך נועד למלא את החלל ונכנס לפעולה דווקא בעת אבדן הכשרות.

מהו אובדן כשירות / צלילות דעת?

אובדן כשירות הוא מצב משפטי, המתייחס לפגיעה קריטית בכושר השיפוט של אדם כתוצאה מהזדקנות, מחלה, תשישות נפשית או תאונה. כלומר, מצב בו אדם אינו מבין את ההשלכות של מעשיו ושל החלטותיו (ובלשון החוק: "אינו מבין בדבר").

אדם מבוגר הסובל ממחלה שגורמת לפגיעה בזיכרון, למשל, עלול להגיע למצב בו הוא אינו כשיר לקבל החלטות על ניהול נכסיו, כספיו ואפילו על הטיפול הרפואי שלו עצמו. ההחלטות שהוא יקבל עשויות לפגוע בו, או שהוא יהיה פגיע יותר להשפעות זרות, שבמצב של צלילות דעת לא היה מושפע מהן.

מהו ייפוי כוח מתמשך?

ייפוי כוח מתמשך הוא כלי משפטי הנותן לכך פתרון. מדובר בכלי משפטי המבטא את התפיסה שהאדם רשאי להיות אדון לגורלו גם כאשר הוא מאבד את צלילות דעתו. זהו מסמך שנערך בעת שהאדם כשיר וצלול, ובאמצעותו, יכול אותו אדם לקבוע מראש, ובעצמו, מי ינהל את ענייניו במקרה של אובדן כשירות, ובאיזו דרך הם ינוהלו.

מהם התחומים שניתן לכלול בייפוי כוח מתמשך?

ישנם שלושה תחומים עיקריים שניתן לכלול בייפוי כוח מתמשך – עניינים רכשיים, עניינים רפואיים ועניינים אישיים. ניהול הרכוש יכול לכלול את ניהול חשבון הבנק וההשקעות הכספיות, ניהול הנכסים והעסקים שבבעלות הממנה וכל רכוש אחר שיש לו. ניהול הטיפול הרפואי מאפשר לממנה להגדיר אילו טיפולים הוא יקבל, באילו טיפולים הוא לא מעוניין והיכן הוא רוצה להיות מטופל. לבסוף, ייפוי הכוח יכול לכלול הנחיות הנוגעות לעניינים אישיים, כמו מקום מגורים, טיפול בבית או במוסד סיעודי, תזונה, השתתפות בחוגים וכדומה.

מהם ההבדלים בין ייפוי כוח מתמשך לבין מינוי אפוטרופוס?

עד שנת 2017, עת נכנס לתוקפו תיקון מספר 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, ונכנסה לספר החוקים האפשרות לערוך ייפוי כוח מתמשך, האפשרות לנהל את ענייניו של אדם שאיבד את כשירותו הייתה באמצעות מינוי אפוטרופוס בלבד.

כדי למנות אפוטרופוס, קרוביו של האדם היו צריכים לפנות לבית המשפט ויכלו לעשות זאת רק לאחר שצלילות דעתו נפגעה. במצב זה, לאותו אדם לא הייתה שליטה כלל - לא על זהות האפוטרופוס (אשר נקבעה על ידי בית המשפט) ולא על פעולותיו ואופי החלטותיו.

לעתים - במיוחד אם אין מועמד מתאים או כשקיימת מחלוקת בין הקרובים - היה מתמנה אפוטרופוס מקצועי, שלא הכיר כלל את אותו אדם. כל אפוטרופוס כזה כפוף לפיקוח של האפוטרופוס הכללי במשרד המשפטים, מחויב להגיש דוחות כספיים מדי שנה, וזכאי לשכר עבור מילוי תפקידו.

מהם היתרונות של ייפוי כוח מתמשך על פני אפוטרופסות?

ייפוי כוח מתמשך משאיר בידיכם את הסמכות להחליט איך יתנהלו חייכם - מה יעשה ברכוש שלכם, אילו טיפולים רפואיים תקבלו ואילו לא, האם תועברו למוסד סיעודי או תישארו בבית, מה תהיה התזונה שלכם, אילו פעילויות פנאי תקבלו כדומה. ייפוי כוח מתמשך גם מאפשר לקבוע מי יופקד על ניהול ענייניכם, האם יהיו מיופי כוח שונים לנושאים השונים, מה יהיו גבולות האחריות והסמכות של כל אחד מהם ואילו אמצעי בקרה יופעלו על פעילותם.

את מי ניתן למנות כמיופה הכוח מתמשך ומהם השיקולים בבחירתו?

ההחלטה מי ימונה למיופה הכוח בעת הצורך מתקבלת באופן בלעדי על ידי הממנה, על בסיס יחסי קירבה ואמון. הממנה צריך לסמוך על מיופה הכוח שלו ולדעת ששיקול דעתו לא ייפגע בשל לחץ חיצוני או אינטרסים זרים.

עם זאת, החוק קבע גם מספר מגבלות על זהותו של מיופה הכוח, שמטרתן להגן על הממנה מניצול לרעה של התפקיד. לכן, מיופה הכוח יכול להיות רק אדם פרטי (בניגוד לתאגיד), מעל גיל 18, שלא מונה לו אפוטרופוס או הופעל לגביו ייפוי כוח מתמשך, שאינו פושט רגל ולא הוכרז כלקוח מוגבל חמור על ידי בנק ישראל.

האם ניתן לשלם למיופה הכוח עבור שירותיו?

הממנה יכול לקבוע בייפוי הכוח מהו התשלום שישולם למיופה כוחו עבור שירותיו. במרבית המקרים נהוג שלא לקבוע דבר, במיוחד כאשר ממנים בני משפחה קרובים כמיופי הכוח (בן/בת זוג וילדים). נושא התשלום עלול להכניס שיקולים זרים, ולכן, נותני שירותים בתשלום, כמו מטפלים רפואיים ואחרים, משכיר דירה (שאינו קרוב משפחה של הממנה), או אפילו עורך הדין שערך את ייפוי הכוח, אינם יכולים להיות מיופי כוח בעצמם. כמו כן, מי שאינו קרוב משפחה של הממנה לא יוכל להיות מיופה כוח של יותר משלושה אנשים.

מתי מומלץ לערוך את ייפוי הכוח המתמשך?

עקרונית, בדומה לצוואה, ההמלצה לערוך ייפוי כוח מתמשך תקפה לכל אדם ובכל זמן. היא הופכת לדחופה יותר כאשר מצבו הבריאותי מצביע על האפשרות להידרדרות מהירה לאובדן כשירות. מחלות כמו אלצהיימר ודמנציה הן דוגמה למצב רפואי כזה, שעלול להתקדם מהר ובאופן לא צפוי לגמרי. לפיכך, ההמלצה היא לערוך ייפוי כוח מתמשך מוקדם ככל האפשר.

מדוע מומלץ לערוך גם צוואה בענייני הרכוש, במקביל לייפוי הכוח המתמשך?

ייפוי כוח מתמשך עוסק בתקופה שבה האדם אמנם אינו צלול, אך הוא עדיין בחיים. ייפוי כוח מתמשך שהופעל, יעמוד בתקפו גם לתקופה של 90 יום לאחר פטירת הממנה, לצורך טיפול בעניינים שלא הסתיימו עד לפטירת הממנה (כגון תשלום פיצויים למטפל הסיעודי, תשלום הוצאות קבורה ומצבה, וכדומה). צוואה, לעומת זאת, משאירה הוראות איך לנהוג ברכושכם לאחר מותכם. צוואה היא הביטוי האולטימטיבי לתפיסה הרואה באדם אדון לגורלו, גם לאחר מותו, ובאמצעותה תוכלו לוודא שהירושה שלכם תועבר למי שאתם רוצים שיקבל אותה ובדיוק את מה שאתם רוצים שהוא יקבל.

מדוע ניתן לערוך ייפוי כוח מתמשך רק באמצעות עורך דין שהוכשר והתמחה בכך?

תפקידו של עורך הדין העורך את ייפוי הכוח המתמשך הוא לוודא שאתם עורכים אותו מרצונכם החופשי וכי אתם מבינים בצורה ברורה ומעמיקה את המשמעות של סעיפיו השונים והשלכותיהם. עורך הדין יערוך את ההנחיות המקדימות לאחר שילמד ויכיר אתכם ואת משפחתכם, בהתאמה מלאה לצרכיכם ולרצונותיכם.

במסגרת ההנחיות המקדימות, תינתן התייחסות מפורטת לכל תחום בחיים בו תידרש מעורבות מיופה הכוח, יועלו שאלות לגבי מצבי חיים שונים וינתנו פתרונות לשאלות שיתעוררו בעתיד. והכל – במטרה שמיופה הכוח יוכל לפעול ולממש את רצונו של הממנה, גם כאשר לא ניתן יהיה לברר את דעתו. לצורך כך נקבע בחוק כי רק עורך דין שעבר הסמכה מיוחדת לעריכת ייפוי כוח מתמשך יהא רשאי לערוך ייפוי כוח מתמשך.

עורך דין משה כדריה הוסמך בשנת 2017 לערוך ייפוי כוח מתמשך, וכן מנהל קבוצות וואטס-אפ של עורכי דין העורכים ייפוי כוח מתמשך, ושבמסגרתן מועלות שאלות וניתנות תשובות לשאלות שונות המתעוררות בפרקטיקה בקרב עורכי דין העורכים ייפוי כוח מתמשך.

בנוסף, מרצה עו"ד כדריה בימי עיון והשתלמויות מקצועיות של עורכי דין העוסקים בתחום, ונועדו להעלאת רמתם המקצועית של עורכי הדין בתחום ייפוי הכוח המתמשך.